

Död ved viktigt för många

I reservatet finns gott om död ved i form av stående döda träd – torrakor – och liggande stammar – lågor. Den gamla skogen kan vid första anblicken se rörig och stökig ut, men för många av skogens arter är det här en hemtrevlig miljö. För vissa arter är den döda veden också en förutsättning för dess existens.

I döda träd lever svampar som gör veden porös och lätt att hacka i. På så sätt blir skog med gott om död ved en hackspettsvänlig miljö. Lavar och mossor växer på gamla och döda träd som också kan vara mat och husrum för insekter. I reservatet har exempelvis den fem millimeter stora och sällsynta skalbaggen *Ipidia binotata* påträffats på granstubbar och lågor med klibbticka.

I gamla och döda träd bildas också håligheter där fåglar och däggdjur kan bo eller söka skydd. Kattuggla är en av reservatets många invånare som reder sitt bo i ihåliga träd.

Gråal
Alnus incana

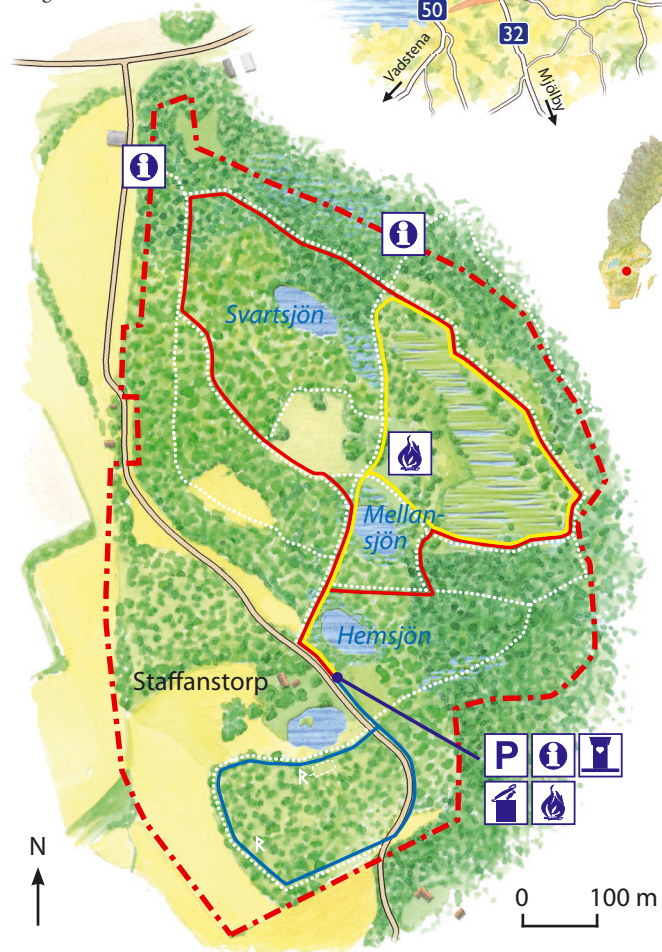
Kulturhistoria

Området är rikt på kultur lämningar. Det äldsta beviset på mänsklig aktivitet i Staffanstorp utgörs av en treudd, en begravningsplats, från äldre järnåldern. Otaliga stenrösen och en framröjd fornåker vittnar om äldre tiders odlingsmöda.

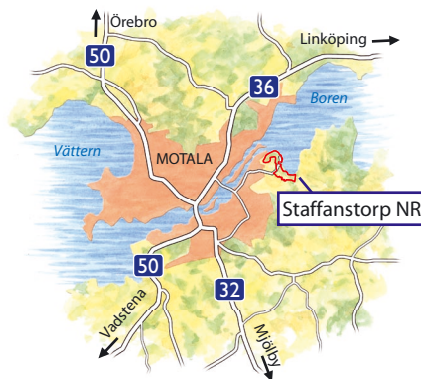
Kalksten användes förr i tiden till murbruk. Resterna av en kalkugn i vilken kalken brändes kan man se väster om Hemsjön. Strax norr om kalkugnen finns en husgrund med tillhörande jordkällare.

Gårdsnamnet Staffanstorp härstammar från tidig medeltid. Gården har ägts av många kända stormän genom tiderna, exempelvis marsken Karl Ulfsson på 1300-talet. Staffanstorp gård har även tillhört Vadstena kloster samt varit kronogård. På 1746 års karta omnämns gården som furirboställe. Så småningom övergick Staffanstorps gård i privat ägo och förblev så fram till 1967, då Motala kommun köpte fastigheten.

Så hittar du till reservatet:
Från rv 50 åk mot rv 32 eller 36. Från rv 32 eller rv 36 följ markering Y-ring Electrolux. Sväng mot Staffanstorp/Vedemö. Efter knappt en kilometer följ skylt höger mot Staffanstorp. Fortsätt till parkeringen vid gården.

- Reservatsgräns
- Vandringsled - 1,8 km
- Vandringsled - 1,2 km
- Vandringsled - 0,7 km
- Väg
- Stig
- Fornlämning
- Information
- Parkering
- Toalett
- Eldstad
- Sopstunna

Welcome to Staffanstorp Nature Reserve – established in 1970 to protect an old cultural landscape. In the hilly terrain – formed by the inland ice – three small lakes are surrounded by undulating pastures, leafy deciduous woods and old coniferous forest. There are three marked footpaths in the 43 hectare reserve.

The rich flora and fauna is characterised by the chalky soil. Liverleaf, Suffolk lungwort, sanicle and black pea flower abundantly in spring. Much rarer are the pasture species tufted milkwort and the sap beetle *Ipidia binotata*, which lives in dead spruces. Great fen-sedge, black woodpecker and Slavonian grebe are other species found in the area.

The reserve also has an old and exciting cultural history. To the south-west of the parking area is a triangular shaped grave from the Early Iron Age. There are also a number of stone mounds, old foundations and the remains of a lime kiln.

Willkommen im Naturschutzgebiet Staffanstorp – gegründet 1970 zum Schutz einer alten Kulturlandschaft. In dem hügeligen Gelände – einem Werk der Eiszeit – liegen drei kleine Seen, die von welligem Weideland, dichten Edellaubholwäldern und altem Nadelwald umgeben sind. Durch das 43 Hektar große Naturschutzgebiet führen drei markierte Wanderwege.

Die reiche Pflanzen- und Tierwelt des Gebietes wird geprägt vom kalkhaltigen Boden. Üppig blühen im Frühling Leberblümchen, Dunkles Lungenkraut, Wald-Sanikel und Schwarzwerdende Platterbse. Viel seltener sind die Schopfige Kreuzblume, die für Weideland typisch ist, und der Käfer *Ipidia binotata*, der in totem Fichtenholz lebt. Im Gebiet wächst die Schneide, und hier können auch Schwarzspecht und Ohrentaucher beobachtet werden.

Das Naturschutzgebiet hat auch eine alte und interessante Kulturgeschichte. Südwestlich des Parkplatzes liegt eine dreieckige Steininformation, die eine Begräbnisstelle aus der älteren Eisenzeit markiert. Im Gebiet findet man auch zahlreiche Steinhügelgräber, ältere Fundamente und Überreste eines Kalkofens.

Lungört
Pulmonaria obscura

Denna naturvårdsatsning har medfinansierats genom statsbidrag förmedlade av Länsstyrelsen Östergötland. Naturreservatet Staffanstorp ingår i Natura 2000, EU:s nätverk av värdefull natur. Reservatet förvaltas av Motala kommun.

Produktion: Naturcentrum AB i Stenungsund.

Illustrationer: Niklas Johansson.

Stromia-Futurum Grafiska, 2007-10, 3 000 ex.

Framsidesbild: Torräng med toppjungfrulin och solvända.

Motala kommun
Park och Natur
591 86 Motala
Tfn: 0141 - 22 50 00 vxl

Välkommen till Staffanstorp

Staffanstorp är ett tätortsnära naturreservat där blomsterrika betesmarker möter urskogslig kalkbarrskog. Här finns också flera små sjöar av olika karaktär. Reservatet har ett spännande växt- och djurliv – toppjungfrulin, ag och slöjroksvamp är några av de rariteter besökaren kan möta i området.

Reservatet och dess skötsel

Staffanstorp ligger i anslutning till Motala tätort, knappt fyra kilometer öster om Motala centrum. Reservatet som är 43 hektar stort bildades 1970 för att bevara det gamla kulturlandskapet med små åkrar, ängar, träd-bärande betesmarker och skogsbeten.

År 2004 påbörjades ett restaureringsprojekt som har inneburit att stora delar av de igenvuxna betesmarkerna röjts och stängslats in för att kunna betas på nytt. För att tydliggöra det äldre odlingslandskapet återskapas trägårdsgårdar, trägrindar och hamlade träd.

Några områden med gammal, urskogslig blandskog lämnas att utvecklas fritt.

Böljande landskap med gott om kalk

Reservatet vilar på över 400 miljoner år gammal berggrund som är rik på kalk. Jordarten i området utgörs av kalkrik morän. Kalkstenen och den kalkrika moränen är en av förutsättningarna för reservatets speciella växt- och djurliv.

Terrängen i reservatet är kuperad och ett verk av den senaste inlandsisen. Geologerna kallar den här

Vätteros *Lathraea squamaria* trivs på reservatets mullrika jordar. Vätterosen saknar klorofyll och lever ofta som rotparasit på hassel.

typen av landskap för dödislandskap och formerna uppstod under isens avsmältningsskede då morän ansamlades som kullar, ryggar och gropar.

Skogens invånare

I skogen finns påfallande gott om gamla och grova granar men också många olika slags lövträd och buskar. Ädellövträd som ek, lind och ask är vanliga bland det 40-tal arter av träd och buskar som växer i reservatet. I ett kärr sydost om Mellansjön växer den i södra Sverige ovanliga gråalen, som har spetsiga blad i motsats till klibbal. I maj månad blommar stora mängder körsbärsträd.

Floran i skogen är imponerande i sin rikedom, inte minst om våren. Innan lövsprickningen täcks marken med täta mattor av blåsippor. Tidigt på säsongen blommar också stora mängder vitsippor, lungört, svalört och vårlök. När träden slagit ut ersätts vårfloran av skuggtåliga arter som vätteros, trolldruva, tvåblad, vippärt, sårläka och underviol.

På barmattor under äldre granar kan man hitta den vackra arten fyrflikig jordstjärna. Andra rariteter i området är slöjroksvamp och blå lökspindelskivling. En riktig skönhet är skarp dropptaggsvamp, som smyckas av rödaktiga droppar.

Jordstjärna
Geastrum sp.

Spännande sjöar

I reservatet finns tre små sjöar samt en mindre våtmark som uppkommit under senare tid sydväst om parkeringsplatsen. Sjöarna har inga ytliga in- eller utlopp utan får istället sitt vatten från grundvattnet och via nederbörden. Vid Mellansjön finns en brygga varifrån man kan studera det spännande livet i vattnet.

I strandkanten vid Mellansjön växer det högväxta halvgräset ag, som sannolikt växt i området sedan den senaste istiden. Ag förekommer sällsynt i södra delen av landet men är vanlig på Gotland. Agens blad är mycket beständiga mot väder och vind och har därför använts i stor skala som taktäckningsmaterial.

Blomsterrika torrängar

Mitt i reservatet ligger blomsterrika torrängar. Torräng är en ovanlig naturtyp med rik växtlighet som uppstått genom långvarig slätter och bete på torr och kalkrik mark. Till Staffanstorps torrängsflora hör bland annat den mycket sällsynta arten toppjungfrulin och lite vanligare växter som solvända, darrgräs och rödkämpar.

Det stora kärret i öster. Till vänster i bild ligger reservatets blomsterrika torrängar. Hasselbuketter och vackra hagmarksekar pryder betesmarken i förgrunden.

Artrikt fågelliv

Tack vare den omväxlande naturen är fågellivet rikt med ett 50-tal häckande arter. I Mellansjön häckar svart-hakedopping och rörhöna. Törnskata, gräshoppsångare, kärrsångare och gärdsmyg är andra arter som man kan träffa på i reservatet. Hackspettarna spillkråka och grön-göling häckar också inom området liksom kattuggla.

Svarthakedopping
Podiceps auritus